

af Selvetendoms Indførelse ogsaa kan komme i Besiddelse af nogen Jord, vil den praktiske Følge af, at man vedbliver at fastholde den oprindelige theoretisk rigtige Betragtning, saa længe der er en Stump Fæstegods tilbage her i Landet, blive den kompletteste Uret mod de sidste Fæstere, thi de vilde da komme til at dele med alle de andre, uagtet alle de Andre i Forveien have uhdet den Fordel, som disse Sidste ogsaa skulle have. Dette vil uundgaeligt blive det praktiske Resultat af den Mening, som de ærede Herrer forsøgte. Men den største Feil, hvort det ærede Medlem for Bornholms Amts 1ste Valgkreds gjorde sig skyldig i sin Betragtning, var den, at han regnede med de mange Millioner, thi han vil slet ikke faae fat paa dem; de ville slet ikke komme hans fjære Arbejdere til Gode. Det ærede Medlem gif nemlig ud fra, at alle de Fæstegaarde, som nu findes under Lejnene og Fideikommissgodserne, absolut skulle sælges ved Auktion, og at Indtægten da vilde blive saa og saa mange Millioner. Sagen er imidlertid den, at de slet ikke vilde blive solgte ved Auktion, hvortmod Forslaget, som det nu foreligger, kun vil have til Følge, at Fæstterne ved frivillige Handeler vilde komme til at give noget Mere for deres Fæststeder, end de vilde komme til, dersom det Forslag, der er stillet af Flertallet, bliver vedtaget. Forslaget vil kun have den Følge, at Godsejerne vilde faae deres Fæststeder lidt høiere betalte, men Følgen vil ingenlunde blive den, at det ærede Medlem faar disse mange Millioner til at dele ud mellem sine Arbejdere. Det ærede Medlem kan være overbevist om, at dette vil blive Følgen, og han vil vistnok ogsaa selv ved nærmere Eftertanke komme til det samme Resultat. Med Hensyn til det ærede Medlems eget Forslag skal jeg tillade mig at sige, at det ærede Medlem kan berolige sig med, at det er aldeles overflødigt. Dersom det ærede Medlem var noget mere kjendt med Forholdene omkring i Landet, end jeg antager, at han er, saa vilde han vide, at der paa alle de Steder,

hvor Godser i kort Tid ere gaaede over til Selvetendom, er foregaaet en Udskykning, som er saa omfattende, at det ærede Medlem ikke behøver at drive paa for at faae den endnu mere omfattende, end den er. Forslaget er altsaa overflødigt; Udskykningen skal nok komme og komme i rigeligt Maal, naar kun Fæstegodset kommer over til Selvetendom, og Udskykningen kommer i Særdeleshed i de første Aaringer, efterat Selvetendom er indført; thi mange af de nye Selveiere se sig i den Nødvendighed at sælge noget af den kjøbte Jord for at kunne beholde den øvrige. Det ærede Medlem kan derfor være rolig i saa Henseende, og jeg for min Del agter at stemme mod hans Forslag, dersom han da ikke tager det tilbage, hvad han jo maasse ikke gjør. Med Hensyn til Sagen i dens Helhed turde jeg maasse, da jeg nu har Ordet og sandsynligvis ikke tager det oftere, tillade mig at sige, at saaledes som Lovforslaget nu er blevet vedtaget, og efter de Udtalelser, der ere fremkomne fra den høitærede Minister, er det jo ikke sandsynligt, at Loven udkommer; men det anser jeg heller ikke for min Del for noget Onde. Dvertimod; det er min Overbevisning, hvorledes denne Lov end blev given, kan den kun blive til Stude for Fæstterne, og derfor, saalænge der ikke er truffet andre Forholdsregler, eller ster en nærmere Ordning med Hensyn til det tilbageværende Fæstegods, ønsker jeg ikke en Lov gennemført som denne og agter ikke at stemme for den. Jeg betragter det ikke i og for sig som nogen Ulykke, om disse store Formuer skulle vedblive at være samlede som hidtil. Det er efter min Mening uheldigt for de paagældende Familier selv, at deres Arvegang er saaledes; men naar de tro at kunne være tjente dermed, forekommer det mig, at det kan være os Andre temmelig ligegyldigt; thi i alt Fald betragter jeg det ikke som noget Onde, og derfor vil min Stilling til Sagen sandsynligvis, og jeg kan sige ganske vist, blive den, at jeg maa stemme mod hele Loven.